СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. Число 271. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 21. падолиста, 1922.

VOL. XXX. No. 271. Jersey City, N. J., Tuesday, November 21, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ДАЛЕКО ЙДУЧІ ПРОПОЗИЦІЇ ВУГЛЕВОЇ КОМІСІЇ

ВАШІНГТОН, 19. падолиста. — Вуглева Комісія для відкривання фактів про вуглевий промисел, котру зложив президент Гардинґ на основі конґресу, предложила вже президентови Гардинґови ряд своїх пропозицій про добуванне вугля.

Межи инчими пропозиціями комісії є порада, аби уряд обмежив добуванне вугля до тих копалень, що добувають вуголь по дешевій ціні та не дозволив добувати його з копалень, що добувають його великим коштом. В той спосіб, на думку комісії, уряд запобіжить підвисшуванню ціни.

Комісія заявляється також проти вирівнювання заплат для всіх робітників, занятих при добуванню вугля. На думку комісії, заплата повинна відповідати особистим здібностям та вимогам. З огляду на те, що ніхто не може виріняти особистих здібностий та потреб, не можна теж вирівнювати, як каже комісія, робітничих заплат. Мимоходом комісія висказує погляд, що вуглеві робітники дістають тепер заплату більшу як дістають робітники других промислів та що наслідком сього буцімто вуглеві робітники забирають частину доходу других робітників.

ПЕРШІ КРОКИ ДО ОРҐАНІЗАЦІЇ НЕВДОВОЛЕНИХ З ДВОХ ВЕЛИКИХ ПАРТІЙ

ВАШІНГТОН, 19. падолиста. — Републиканський сенатор з Висконсин Ла Фолет та демократичний конґресмен Джордж Гаделстон з Алабами вислали до ріжних діяльних американських політиків, невдоволених з політики обох великих партій, запрошення на збори на день 1. грудня до Вашінґтону.

На лісті запрошених є коло 200 імен мущин та жінок. Межи запрошеними є: сенатори Френс, Лей Норис і Волш, конґресмени Бейк Бравн, Берек, Калинс, Фрер, Келер, Нелсон, Сінклер та Войґт, кількох сенаторів, бувших сенаторів, Вілієм Дж. Брайен і його брат, що був недавно вибраний сенатором стейту Небраски, двох суддів, бувший іміґраційний комішенер Фредерик С. Гов та другі.

Запрошеннє не говорить про спосіб орґанізації невдоволених, а орґанізатори виразно застерігаються проти поголосок, буцімто вони вже рішили орґанізувати „трету" партію. Через те кружляють поголоски, що вони думають основати певного рода конґресовий блок, подібний до істнуючого вже фармерського блоку.

ЩЕ ОДНА ПРОПОЗИЦІЯ ПРО ІМІҐРАЦІЮ

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 18. падолиста. — Джеймс Дейвис, секретар (міністер) праці в кабінеті Гардинґа, підчас виголошеної тут промови віддав обовязуючий тепер іміґраційний закон острій критиці.

Секретар назвав трипроцентовий іміґраційний закон найбільше незручною машинерією та найневідповіднійше добраною до потреб. Він заявив, що сей закон являється виразним доказом, що Злучені Держави не дбають за іміґрантів так, як вони повинні.

Яко зараду на се Дейвис пропонував цілий ряд новин. Він радив робити над іміґрантами докладні розсліди. Урядники малиби розбирати не лишень фізичний стан іміґранта, але й його умовий стан та його характер. Для розслідження здоровля не повинні цофатися навіть перед пробою крови.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОГОЛОШУЄ ТИЖДЕНЬ ВИХОВАННЯ

ВАШІНҐТОН, 19. падолиста. — Президент Гардинґ видав публичну проклямацію, котрою установляється дні від 3. до 9. грудня національним американським днем виховання, щоби освідомити американський народ про потребу школи та відношенне межи школою й домом.

ЛІКАРІ ПОЗИВАЮТЯ ПРОГИБИЦІЙНИЙ ЗАКОН

НЮ ЙОРК, 19. падолиста. — 106 нюйорських лікарів внесло до федерального суду позов за уневажненнєм закона, обмечуючого їх право записування алькоголь хорим.

Лікарі вказують в своїм позві, що острі закони в тім згляді спричинюють непотрібні терпіння хорим, а деколи й їх смерть. Вони остро критикують постанову конґресу, після котрої лікареви не вільно записати хорому більше як одну пайнту на 10 днів, називаючи таку ухвалу конґресу несвідомим практикованнєм медицини зі сторони повних іґнорантів в конґресі.

ЦЕРКВИ ЗА ВМІШУВАННЄМ АМЕРИКИ В СПРАВИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

ВАШІНГТОН, 19. падолиста. — ЄАмериканські церкви, що мають свої місії на Близькому Сході, віднеслися до президента Гардинґа зі закликом, що він установив обсерваторів американського уряду на лозанській конференції своїми повноправними представниками та в той спосіб вмішався в справи Передньої Азії не яко обсерватор але як вповні інтересована сторона.

ЩЕДРИЙ ДАР.

Нюйорський міліонер Роберт В. Ді Форест та його жена оголосили, що вони дарують на „Метрополітен Мюзеум оф Арт" в Ню Йорку два міліони долярів на вибудованнє нового крила для сеї вже й так великої будівлі. Нове крило має поміщати твори американської штуки з часів кольоніяльних, революційних та перших часів публиканських.

З КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В ГАЛИЧИНІ.

Заходом вічно метких членів Читальні „Просвіти" в Кнігинині-Гірці засновано у власній домівці споживчу кооперативу „Надія", котра, як — на початок — гордиться може доволі великим успіхом. До тепер зложило уділ 130 членів і можемо сподіватися, що число членів побільшиться й не знайдеться ні один житель Гірки, що не став би членом своєї кооперативи тим більше, що в інтересі кождого лежить, мати добрий, а дешевий товар. Довколичні села повинні користати з цеї нагоди і як найчисленнійше купувати в кооперативі „Надія", яка міститься в домівці читальні „Просвіти", біля церкви на Гірці. Один уділ виносить 5000 мп. (платний також у місячних ратах по 1000 мп.) Зголошення нових членів приймає дирекція щодня. Головою Надзірної Ради є гром. Загайкевич а Дирекція спочиває в руках громадян Нарожняка, Оліярника і Повха.

НАНИМАВ СОБІ ЗАСТУПНИКА ДО КРИМІНАЛУ.

Президент Гардинґ звернув увагу на небувалий факт. До нього прийшов один прошак з просьбою помилувати одного Мейера з Клівленду, котрий сидів в криміналі за те, що він наняв собі за гроші чоловіка відбуття вязничної кари. Мейер дістав за якусь провину місяць вязниці, і намовив якогось Бискайнда, аби наняв для нього безробітного Біті для відбуття кари, платячи йому по долярів на місяць. Біті справді почав відсиджувати вязницю за Мейера, але вязні якось пізнали, що Біті не Мейер. Пішло слідство і суд остаточно засудив і Бискайнда і Мейра на 6 місяців вязниці та 1,000 долярів грошевої кари кождого за змову проти судового вироку.

Тепер якісь приятелі Мейера дісталися до президента Гардинґа з просьбою дарования кари Мейерови. Місто сього президент припоручив свому секретареви (міністрови) судівництва розвести сейчас слідство, на скільки таке купованнє заступників для відбування вязничної кари практикується в Злучених Держава.

САМОВБИЙСТВО УКРАЇНЦЯ.

В Матитак, в нюйорськім стейті, поповнив самовбийство український іміґрант, фармер Василь Баковський. Баковський застрілився з рушниці дня 29. жовтня, коло 11. години в ночі у своїй комнаті до спання.

Баковський походив з Галичини, зі села Нові Стрілиська, в бобрецькім повіті. При смерти мав 60 літ.

Причини самовбийства не можуть догадатися.

ТЯЖКА ДОЛЯ ІМІҐРАНТА.

В понеділок приїхали до Ню Йорку Осип Ґальо та його жена. Обоє мали понад 60 літ, і їхали вони до старого краю, щоби подивитися на діти, які вони лишили в Чехії 18 літ тому назад. Мали вони вступити до уряду корабельної компанії, на котрої кораблі мали поїхати другою клясою до старого краю. Були вони в Ню Йорку ще тоді, як приїхали з Чехії та вибиралися на західні прерії, купити собі фарму. Від того вони збагатіли, постарілися, а Ню Йорк тимчасом розрісся так, що вони не могли його пізнати. Не дивниця, що обоє старушки чулися немало заклопотаними, коли на пенсильвенійській стації, куди вони приїхали, хтось справив їх на підземну зелізницю, як найліпший спосіб дістатися до офісу корабельної компанії. Їх змішаннє ще збільшив кондуктор підземної зелізниці, котрий як се звичайно буває з низькими боягузами, що люблять собі погукати на змішаннє людину, розкричався на старого, що він зайшов до підземної зелізниці з чотирома великими клунками. Старець рішив висісти на найблизчій стації. Серед поспіху схопив він лишень три клунки; заким жена його вийшла з четвертим, кондуктор замкнув двері перед її носом. Залякана жінка, котра не розуміла з крику кондуктора навіть тільки, що її муж, рішилася на слідуючій стації вертати на гору міста. Висівши на якісь стації, вона не застала мужа й вийшла на вулицю. Не вміючи розмовитися, вона вандрувала вулицями міста, поки не вчула колючого болю коло серця. Хтось побачив її клопіт та постарався відставити її до публичного шпиталю, де вона з вичерпання та страху на другий день життє скінчила.

Тимчасом її муж попав якось на тори підземної зелізниці та блукав ними три години, поки й його хтось не відставив до славянського іміґраційного товариства, котре тимчасом усе довідалося про смерть старухи та зарядило її похорони. Корабель, на котрім старенькі мали відїхати до краю, відплив в середу, а старий Ґальо лишився і вже тепер не дбає, чи поїде він коли до рідної землі, чи ні.

СМЕРТЬ ЛЕТУНА.

На летничих полях Довґен коло Болтимор, в стейті Меріленд, впав у вівторок військовий літак. В ньому були два летуни, з котрих один погиб на місци, а другий був тяжко ранений, що відайтеж помре.

НЮБЕРІ ЗРЕЗИГНУВАВ, АБИ ЙОГО НЕ ВИКИНУЛИ

ВАШІНГТОН, 19. падолиста. — Мишиґанський сенатор Нюбері, котрого вибрано завдяки великим сумам гроший, виданих його політичними приятелями, бачучи, що в конґресі є більшість проти його приняття, вніс нині на руки стейтового ґубернатора резиґнацію зі свого становища.

КОМУНІСТ З АМЕРИКИ ОПОВІДАЄ В МОСКВІ ПРО СВОЇ ВЕЛИКІ ВПЛИВИ

МОСКВА, столиця Московщини, 19. падолиста. — Нині промовляв тут на зібранню „комуністичного „інтернаціоналу" один комуніст з Америки, котрий сказав, що комуністична партія в Злучених Державах не могла нічого зробити, бо не здобула Американської Федерації Праці ані жадних юній.

Він зазначив, що головним завданнєм комуністів в Злучених Державах мусить бути здобуттє впливу в юніях, де вже вони мають аґітаторів, котрі хотять витворити в юніях ліве крило під впливом комуністів.

Вкінці заявив він, що клясові ріжниці в Злучених Державах скоро виявляться, і тому комуністи мусять бути готові до боротьби, але також вони мусять здобути і довіре, що в його інтересі є боротись за права пролетаріяту.

АМЕРИКА ВІЗЬМЕ УЧАСТЬ В БЛИЗКОСХІДНІЙ МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ЛОЗАННІ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 19. падолиста. — В тутешній пресі появились вісти, що в близкосхідній конференції, яка тут завтра зачнеться, Злучені Держави Америки візьмуть офіціяльну участь.

На конференції будуть американські делеґати, а саме: американський амбасадор в Італії, Ричард Вошборн Чайлд, американський амбсадор у Швайцарії, Джозеф С. Ґру, і адмірал Бристол.

Вони візьмуть участь в конференції яко повноправні члени, котрі будуть про мовляти і ставити домагання іменем американського правительства тільки, не брати-муть участи в голосованню.

Америка не виповідала війни і тому не буде мішатись до ревізії аліянтсько-турецького мирового договору із Севр, у Франції, але вона має також свої інтереси на Близкому Сході і хоче їх пильнувати. Американські делеґати мають поставити домагання іменем свого уряду у справі прав, які Туреччина признала чужинецьким горожанам, а також у справі свобідного проїзду Дарданельським проливом, за яким Америка досі стояла і буде стояти на будуче.

Американські делеґати будуть теж домагатись, щоби чужинецькі горожани, що живуть в Туреччині, мали й на будуче право, аби їх судили їх суди на турецькій території, а се з огляду на те, що турецьке право основане на турецькій релігії, до якої чужинці, а теж і Американці, не належать.

Зноваж американські делеґати спротивляться податковим полекшам для чужинецьких горожан в Туреччині, з огляду, що се є кривдою для горожан турецьких.

Заповідають, що поява і становище американської делеґації на близко-східній мировій конференції мати-ме великий вплив на хід усієї конференції, особливо з огляду, що Америка виступить без усяких упереджень.

ЧОГО ХОТЯТЬ АЛІЯНТИ ВІД ТУРЕЧЧИНИ?

ПАРИЖ, 19. падолиста. — Тутешня преса подає домагання, які аліянти предложать до підписання турецькій мировій делеґації в Лозанні.

Ось деякі з тих домагань:

1. — Свобода проїзду Дарданельським проливом для аліянтських торговельних і воєнних кораблів.

2. — Здовж Дарданелів має бути невтральна полоса, яка не може бути укріплена, і яка мусить оставатись під аліянтською контролею.

3. — Аліянти далі держати-муть Царгород під своєю військовою окупацією, поки Туреччина не прийме і не потвердить лозанського мирового договору.

4. — Покищо аліянти вимагають, щоб Туреччина придержувалася строго перемирної умови муданської, до чого аліянти готові присилувати її навіть оружем.

5. — Туреччина має звернути аліянтам відшкодованнє за знищеннє їх власности, але вона не може домагатись відшкодовання від Греції.

6. — Передвоєнні економічні концесії аліянтів в Туреччині остають далі всилі.

7. — Турецька армія в Европі має бути обмежена.

8. — Забезпеченнє християнських меньшостей в Туреччині.

9. — Аліянти відкидають турецькі домагання у справі границь Мезапотамії і Сирії, а також щодо мандатів над сими краями і над Палестиною та еґейськими островами.

Можна згори сподіватись, що сі домагання не подобаються турецькій делеґації. Вони теж не подобаються і турецьким приятелям у Франції, котрі вважають, що аліянти своїми домаганнями хотять не тільки обмежити територію Туреччини, але також обмежити і її суверенність.

Який вислід буде сеї конференції, не знати; але заповідають, що аліянти хотять неодмінно переперти свої домагання, хотяйби мали задля сього вжити сили проти Туреччини.

РІШУЧИЙ ВИСТУП ТУРЕЦЬКОГО ҐУБЕРНАТОРА

ЛОНДОН, 19. падолиста. — Турецький ґубернатор Царгорода Рафет паша повідомив аліянтських ґенералів, щоби не мішались до його управи містом.

НОВИЙ ТУРЕЦЬКИЙ ХАЛІФ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 19. падолиста. — Турецьке національне зібраннє вибрало вчера халіфом турецького престолонаслідника Абдула Меджіда Ефенді, Завтра він має обняти свій уряд зверника над турецькими вірними.

ЗІБРАННЄ НОВОГО АНҐЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

ЛОНДОН, 20. падолиста. — Нині має бути отворений новий анґлійський парлямент, четвертий чергою вчасі володіння короля Юрія V.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РЕЗОЛЮЦІЇ УХВАЛЕНІ УКРАЇНСЬКИМ КОНҐРЕСОМ,

КОТРИЙ ВІДБУВСЯ У ФІЛАДЕЛФІЇ, ПА., В ДНЯХ 26-го І 27-го ЖОВТНЯ 1922.

Український Конґрес, скликаний Обеднаннем Укр. Орґ. в Америці, який відбувся у Філаделфії, Па., в днях 26-го і 27-го жовтня 1922, вислухавши рефератів про політичне і економічне становище української державної справи і перевівши над ними дискусію, приняв одноголосно слідуючі резолюції:

ПОЛІТИЧНІ:

1. Зїзд одобрює вповні становище Галицького Уряду, який стремить до ідеалу зеднання всіх українських земель в одній соборній українській державі. Відповідно до обовязуючої ухвали Української Національної Ради з дати Станиславів 3-го січня 1919, принятої ухвалою Трудового Конґресу з дати Київ 22-го січня 1919 року і затвердженої законом того Конґресу з дати Київ 28-го січня 1919 року, обстоює правно державні застереження Західно Української Народної Републики аж до часу леґального вирішення цеї справи Всеукраїнськими Установчими Зборами.

2. Супроти сего Конґрес уважає, що концепція Галицького Уряду про галицьку державу вільних народів в даних міжнародних відносинах йде по лінії висше зазначеної державної ідеольоґії всего украйського народа.

3. Конґрес витає з одушевленнем самооборонну акцію українського народа в Галичині проти польських окупантів і стверджує, народне повстанне в Галичині є викликане невирішенем галицької справи урядами аліянтських держав, які своїми постановами з 25-го червня і 11-го липня 1919 року дозволили Полякам на окупацію Галичини, котру то окупацію ужила Польща до страшного знищення української нації на поли економічнім, політичнім, культурнім і церковнім.

4. Конґрес стверджує, що уряди аліянтських держав субсідіярно є відвічальні за всі шкоди заподіяні Польщею українському народови, а се на тій основі, що сі держави хоть застерегли собі в Сен-Жерменськім договорі тимчасові суверенні права над Галичиною, не виконали до сего часу відповідаючих тим правам обовязків супроти населення сего краю.

4. Конґрес остерігає всі держави антанти перед дальшим зволіканнем вирішення галицької справи і звертає увагу тих держав на те, що в Галичині дійшло вже в послідних часах до такого, що Поляки висаджують динамітом українські культурні інституції, бібліотеки і наукові товариства; замикають українські церкви, нищать навіть українські воєнні кладовища і четвертий рік держать знищену війною країну під терором безнастанного виїмкового воєнного стану.

5. Конґрес прилучується одноголосно до заяв Краю, який численними ухвалами політичних партій, міжпартійної ради і Української Національної Ради висказав повне довіре Галицькому Урядови під проводом д-ра Евгена Петрушевича.

6. Конґрес висказує свою особлившу симпатію поневоленим Польщею українським землям а саме: Холмщині, Волині, Полісю і Підляшу, та бажає їм успіху в боротьбі за свободу українського народу і культуру.

7. Конґрес стоїть на становищі, що Лемківщина, яка найбільше терпить під польською окупацією і Буковина, яку давить Румунія, се нероздільні части Галицької України тому взиваєсь український нарід помочи Галицькому Урядови в Його правнім змаганню прилучити до Західно Української Народної Републики також і українські землі поза Сяном і Прутом.

В СПРАВІ ДОПОМОГИ ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

Конґрес взиває всю українську суспільність в Америці подбати енерґічно про устроєнне „Днів Збірки" в поодиноких місцевостях на поміч голодній Україні.

В СПРАВІ УДЕРЖАННЯ РІДНОЇ ШКОЛИ В ГАЛИЧИНІ:

Конґрес ухвалює візвати всю українську суспільність в Америці, щоби на удержанне рідної школи в Галичині перевела річно чотири збірки:

а. Коляка, в часі від Різдва до Йордану.
б, Писанка, в часі від Великодня до Томиної неділі.
в. День Квітів в другий тиждень місяця червня.
г. День осінного листка з нагоди свята воскресення галицької держави в перший день місяця падолиста.

В СПРАВІ ПРОСВІТНІЙ:

1. Конґрес доцінює вагу орґанізовання Українського Людового Університету і висловлює бажанне, щоби ся інституція обняла своєю діяльностю по змозі усю українську іміґрацію.

2. Конґрес висловив думку, що молоді образовані одиниці українського роду повинні підчас своїх студій взяти під увагу потребу наукових сил серед українського народу в Европі.

3. Конґрес припоручує Управі Українського Людового Університету занятися скликаннем Просвітного Зїзду зложеного по можности з фахових людий в ціли уложення пляну реформи народних шкіл серед Українців в Америці.

В СПРАВІ ЕКОНОМІЧНІЙ:

Конґрес уважає основанне Українського Банку в Америці справою незвичайної ваги і поручує будучій Екзекутиві Обеднання поробити всі вступні кроки до заложення Українського Національного Банку з осідком у Філаделфії, Па.

В СПРАВІ НАРОДНОГО ПОДАТКУ:

Кождий Українець в Злучених Державах є морально обовязаний до сплачення народного податку.

Члени Товариств і Орґанізацій, що належать до Обеднання платять місячно по 25 центів через свої центральні Орґанізації до каси Обеднання яко добровільний народний податок.

Без огляду на висоту зібраного народного податку, половина його має йти на визвольну боротьбу рідного краю, а друга половина на культурні і гуманітарні цілі.

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ В АМЕРИЦІ:

Конґрес уважає за потрібне основанне Українського Пресового Бюра в Злучених Державах. Ся ухвала уважається директивою для будучої Екзекутиви Обеднання.

ЩО ДІЄТЬСЯ ТЕПЕР В ГАЛИЧИНІ

Українська боротьба з польською окупацією. — Український нарід проти виборів до польського сойму. — Смерть зрадникам. — Польща несе українському народови: масові арешти, наглі суди, шибеницю.

(Від власного кореспондента).

„Свобода" подає щодня за галицькими часописами найважнійші події з поля боротьби українського народу в Галичині з польською окупацією. Дому я не буду перечислювати ті події, а тільки подам загальний образ того, що тепер діється в Галичині.

* * *

З весною сього року розпочав український нарід в Галичині боротьбу з польською окупацією такими способами, якими Ірляндці довго вели боротьбу проти Анґлії.

Сю боротьбу можна описати коротко отсими словами: нищити ворога всіми можливими способами.

Ся боротьба українського народу з польською окупацією почала проявлятися в отсих формах:

Нищенне польського державного майна: висаджуваннє й ушкоджуваннє будинків польських державних урядів, складів поживи й оружя, зелізничих стацій, мостів і шляхів.

Вбиванне представників і орґанів польської державної влади. Сей спосіб боротьби українського народу з польським гнетом, який має свій початок ще за австрійських часів, в замаху Мирослава Січинського 12. цвітня 1908 р. на намістника ґрц Андрія Потоцького,—розпочався тепер замахом Федака на начальника польської держави Пілсудского і львівського воєводу Грабовського у Львові 25. вересня 1922, а сього літа проявився численними замахами на низших польських урядовців по цілій Галичині, особливо на членів польської поліції і жандармерії.

Нищенне приватного польського майна: численні підпали збіжа, сіна, будинків польських дідичів і польських кольоністів по цілій Галичині.

Чим далі від весни до осени, — ся боротьба набирала щораз більше масового характеру.

Польське правительство і польська преса старалися спершу її промовчувати, одначе в кінці мусіли не тільки признати, що така боротьба ведеться, але також, що польська окупаційна влада є супроти неї безрадна й безсильна.

З окрема треба ствердити, що всі акти боротьби були виконувані так справно, що ніхто з виконавців не попадав у руки польських властий.

В останніх тижнях ся боротьба розрослася до таких розмірів, що появилися цілі відділи, які з оружем в руках виступили проти польських окупантів.

* * *

До сеї боротьби долучився під осінь новий момент.

Польща рішила перевести вибори до польського сойму також на території Галичини, щоб таким чином задокументувати приналежність сього краю до польської держави.

Рівночасно польський сойм ухвалив закон про самоуправу воєводств, які Польща утворила самовільно на території Галичини.

Закон про воєводську самоуправу в Галичині і вибори до польського сойму на території Галичини, се акти, які по думці Польщі **означають анексію Галичини Польщею.**

Тому проти сих актів піднявся однодушно весь український нарід.

Всі українські партії, не виключаючи навіть москвофільської ґрупи, заявили протест проти воєводської самоуправи і переведення виборів до польського сойму і проголосили бойкот виборів. Се становище партії санкціонувала Українська Національна Рада, найвисша державна влада Галичини, яка в сій ціли відбула засіданне, не вважаючи на небезпеку від польської окупаційної влади.

Протест проти воєводської самоуправи і переведення виборів до польського сойму предложила Українська Національна Рада і її правительство під проводом її президента Петрушевича також державам антанти.

З хвилею, коли польські власти почали робити приготування до переведення виборів, почалася акція опору проти виборів.

Серед населення пішла широка аґітація проти участи в виборах.

Українці, покликувані польською адміністрацією до виборчих комісій в ціли переведення виборчих чинностий, зрікалися участи в сих комісіях.

Проти тих нечисленних одиниць між українським населенням, які готові були йти на руку польським плянам, почалася акція відстрашення. Найяркійшим висловом сеї акції було вбивство Сидора Твердохліба, який організував виборчу акцію нібито в імени українського народу і сам виступав як кандидат. Вбито також кількох селян, які далися вжити польським властям за орудде польської політики, їздили як депутати нібито від українського селянства до Варшави, сповняли як начальники громад волю польських властий і т. д.

* * *

Бачучи, що український нарід не хоче добровільно вложити шию в вічне польське ярмо, тільки бороniться проти польської неволі, — Польща пішла на мученицьку Галицьку Землю походом страшних репресій.

В цілій українській Галичині проголошено **наглі суди,** які знають тільки один присуд: **на шибеницю.**

Вязниці наповнилися арештованими Українцями.

Не могучи дістати в свої руки тих українських героїв, які стали до боротьби з польською окупацією, — польські власти переводять **масові арешти серед українського громадянства,** числячи, що таким способом дістануться в їх руки ті, для кого вони зготовили шибениці.

Нема міста, де не увязнено би всіх визначнійших українських громадян.

Нема села, де всі визначнійші селяни-патріоти не пішли би до вязниці.

Особливо лютують польські посіпаки у Львові, де є центр українського національного життя.

А попасти в руки польських посіпаків — страшна річ.

Начального редактора „Діла", Федя Федорцева, польські посіпаки серед ночи зволікли з постелі **важко недужим на запаленне легких** і поволікли до студеної вязниці.

Арештованих заковують в кайдани, бють, морять голодом, держать в студених, нетоплених мурах.

Словом, в хвилі, коли пишу сі слова, ціла українська Галичина — се одна страшна польська вязниця, в якій мучаться в кайданах, в голоді, в холоді, катовані польськими посіпаками тисячі й тисячі Українців.

А над їх мученицькими головами — польський наглий суд і польська шибениця.

Та се ще далеко не все!

Як я вже згадував, українські громадяни, ставлячи опір переведенню виборів до польського сойму в Галичині, — відмовляються від участи в виборчих комісіях.

Дивна річ! В звичайних часах, ще за Австрії, польські власти, переводячи вибори в Галичині, напружували всі сили, щоб нікого з Українців не допустити до виборчих комісій, щоб не було кому дивитися на пальці польським виборчим шахраям. Так само старалися не допустити українських селян до голосування, — з виїмком „хрунів", які мали голосувати на польського кандидата.

Тепер — польська тактика инакша! Тому, що український нарід рішив не брати участи в виборах, польські власти хотять світови показати, **що власне Українці брали участь у виборах.**

Тому покликають Українців до виборчих комісій, а за те, що ті зрікаються такої „чести", **накладають на них великі грошеві кари,** по кількадесять, по сто і по кілька сот тисяч польських марок.

Сі кари стягають зараз, продаючи на ліцитації маєток покараних і таким способом руйнуючи їх.

В сій формі кар за відмову від участи в виборчих комісіях **переводить Польща страшний рабунок маєтку українських громадян,** який іде на **міліярди польських марок!**

Тай се ще не все!

Тому, що села не хотять брати участи в виборах, що селяни не зголошують своїх імен до спису виборців,—на села йдуть **військові експедиції,** які обсідають села як саранча, забирають худобу, гроші, одіж, пашу, знущаються над селянами. Татарські напади не були гірші від тих польських військових експедицій.

А все те — **протизаконне насильство** навіть на основі **польських** законів, бо в Польщі нема виборчого примусу і кождий має право брати участь у виборах або ні.

Але Українці мусять бути рабами Польщі і тому мусять брати участь у виборах! Так думає Польща і вживає всіх насильств, щоби примусити український нарід до участи в виборах.

За тиждень, 5. падолиста, буде день виборів. Що тоді буде діятися на мущеницькій Галицькій Землі? Що ще за муки для українського народу видумають польські кати?

Прага, 29. жовтня, 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Григорий Когут з Jersey City, N. J. жертвував $1.00

Попередно оголошено $78.00.

РАЗОМ $79.00

КОЗАЦЬКА ПІСНЯ.

Гей, козацьке військо степом йде,
Від гармат і коней аж гуде.
— Поспішайте, хлопці, час не жде, —
Гей, наїздник край руйнує!

Клубочиться дим, луна горить,
Кулемет цокоче, зойк летить...
Хлопці, поспішіть!
Рятувать ідіть!

— Ми-то поспішаєм, ми-то йдем!
Ми життє за край свій віддаєм...
Деж ви, наші браття? Ми вас ждем.
Чом-же вас в бою бракує?

Гей, козацьке військо в бій спішить,
Несчисленний ворог скрізь кишить, —
Ой дай Боже, сили побідить,
Щоб не дурно в сім бою загинуть.

— — — — — — — — —

Україно, Україно! Славний, пишний [край!
Від Кавказу та до Сяну прокидайсь, [вставай!
Клич дітей своїх до хати, всіх синів [єднай,
Час кормигу чужинецьку скинуть!

— — — — — — — — —

Вставай, прокидайся, — від Сяну до [Кавказу,—
Велика Вкраїно, покривджений край!
Вставай та єднайсяш потужно від разу
Ярмо чужинецьке скидай!

За тихії води, за яснії зорі,
За землю та волю,
За щасте та долю, —
Вставай! Вставай!

Андрій Окопенко.

ДЕ БУДЕ У. Н. ХОР?

NOVEMBER

22nd—Tulsa, Okla....Convention Hall
23rd—Oklahoma City, Okla.............High School Auditorium
24th—Ft. Smith, Ark.
25th—Little Rock, Ark.......................Kempner Theatre
26th—Hot Springs, Ark.
27th—Memphis, Tenn...Lyric Theatre
28th—Nashville, Tenn.......................Ryman Auditorium
29th—Atlanta, Ga.........Auditorium
30th—Birmingham, Ala.................Jefferson Theatre (?)

DECEMBER

1st—Meridian, Miss....Opera House
2nd—New Orleans, La.
4th—Dallas, Texas

ЛЯЦЬКІ МАСОВІ РЕВІЗІЇ Й АРЕШТОВАННЯ УКРАЇНЦІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

(З львівського „Діла" з 31. жовтня, 1922).

Тернопіль.

Під цю пору в Тернополі дня 26. жовтня було коло 1200 арештованих Українців. Все прибувають нові. М. и. арештованими є: др. Осип Білинський, Евген Лопатинський, матурист з Протової. В Озірній арештовано проф. П. Мороза.

Богородчанщина.

23. і 24. жовтня поліція перевела масові труси.

М. Богородчани.

Ревізії переведено у: Скаленого, вчителя; Омеляна Гординського, канд. авд.; Адріена Шумила, канд. нотар.; З. Підлуського, студ.; І. Семенієва, студ.; І. Федика, Осипа Ернеста, Михайла Мартинця, М. Кочводана.

Старі Богородчани: у Косевича М. Бесараба, канд. нот.; Василя Стельмаха, Юрка Гарбуза, Проця і Костя.

С. Махівці: у о. П. Городецького, М. Гавришка, Мих. Костюка і Дмитра Бесараба.

Похівці: У Ст. Твердохліба, Ів. Гушула, В. Костюка.

С. Горохолина: в Онощука, учителя; Н. Борщева.

С. Саджава: в Гарасима, учителя.

С. Глибоке: в Михайла Гординського, студ.

С. Хмелівці: в Мих. Шешора.

Ревізії не дали ніде позитичних наслідків.

Радехівщина.

З 23. на 24. жовтня переведено в м. Радехові масові ревізії й арешти.

Арештовано: Стйдентів Мих. Дибайла, Осипа Приму, Вол. Яремка, Михайла Шайногу, В. Дибайла, Петра Яремка. Переведена ревізія у д-ра Пеліха.

В с. Середопільцях арештовано студентів Апонюка і Нестора, в с. Кустині учителів: Федину і Макітру.

В с. Лопатині: арештовано Смаля, канд. адв.; студентів Хавалку з братом з Хмільна, директора Саґана з Туря.

В с. Павлові переведена ревізія в о. М. Поповича. Після ревізії арештовано зятя о. Поповича, М. Сохоцького, якого по переслуханню випущено. Тамже переведено ревізію у місцевого склепаря Шульби, у якого відібрано концесію на склеп. Труси і арештовання продовжуються.

Снятинщина.

В с. Волосківцях з 20. на 21. жовтня переведена ревізія у Василя Равлюка, у студентів Олекси Запаринюка і Павловського, студентів Василя Рурика та Івана Довганика не застали дома.

В м. Снятині трусили у: студ. Барана і Радомської. З инших сел повіту де переведено труси, ще нема докладних відомостей.

Турка.

23. жовтня переведено ревізії у: др. Кондрата, в о. І. Федевича, у судді П. Зубрицького, податк. поборця Т. Ладинського, учителів: П. Шеремети, О. Петриківної, Г. Щипка і О. Утриска.

В Яблонці Нижній в о. О. Мартиновича.

В Тарнаві Нижній в о. В. Венгриновича.

В с. Яворові переведено ревізію в учителя І. Пупка.

В с. Ісиях в о. Криса.

В с. Соколиках у Влодичина. Поліція зборонила соборчик, який мав відбутися 24. жовтня в о. Мартиновича.

Борислав.

Арештовано: І. Ковальського, студ. В. Скібінського.

Тустановичі.

Арештовано Гаврилюка, Драгана і Ваврика, студентів та придніпрянця Іваненка.

В селі Губичах арештовано: Капустенка та братів Байраків.

В с. Бані Котівській арештовано І. Бачинського, ученика VI. ґімн.

Рогатинщина.

В Княгиничах арештовано Івана Порщитка і Ів. Теленка.

Скільщина.

24. жовтня в с. Трухановi переведено ревізії у Федора Сметанки, Василя Герцика і Дмитра Піруся.

Станиславівщина.

В с. Ясиници переведено ревізії в учителів Лиска Котомая, Зенона Гірняка, Олекси Михайловича, Антона Герушинського, Манька Голусевича, Михайла Кічана, Федя Мицька, Дмитра Леґіна, Насті Дорочук, господині і господаря Юрка Шпільчака.

Збарачина.

В Новім Селі арештовано Ів. Звочуха; в Терпилівці Тихого, студента.

Бережани.

В м. Бережанах арештовано д-ра Бемка, канд. адв. Переведено його до Тернополя.

Старий Скилет.

Арештовано пароха о. Плекіду.

Перемишляни.

В Глинянах арештовано лікаря Прийму, пароха о. Садовського, канд. прав Бухланука.

В Утковича арештовано о. Панасюка.

В Соловій арештовано управителя школи Маланчука.

Янів.

Дня 27. жовтня арештовано в Янові к. Львова двох студентів: Северина Пузака і Бабюка. Причини невідомі.

ПАДОЛИСТ.

І на зівялу зелень трав,
Листочок впав.
Над ним павук снує вже павутиння.
На полі осінь сонливо блукає,
Розводить рученьки з тугою
І жовті коси росплітає.

І жовті коси росплітає
І золотом усюди сіє:
Лісами, горами, ярами,
Садами, тихими гаями,
Хоч сонішко давно не гріє —
Міниться, ясниться, багреніє...

А там у полі Казка ходить,
За рученьку задуму водить.
Понад стрілецькими гробами
Шепоче тихо з лицарями;
Шепоче про дні Слави й Волі
Понад могилами у полі...

Левко Лепкий.

НОВИХ 14 УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В ЕВРОПІ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ПОМОЧІ.

Ч. п.	Імя і назвиско	Місце уродження	Де студіює
251.	Петро Людкевич	Липиця Долішня	Відень
252.	Батир Кост	Кривий Ріг	Берлін
253.	Ефімов Михайло	Вовчанск, Харківська ґуб.	Берлін
256.	Богдан Люб. Кузьма	Перемишль	Відень
257.	Ігор Федів	Коломия, Галичина	Відень
258.	Євтухів Олександер	Каменець Подільський	Берлін
259.	Яремченко Олексій	Київ	Берлін
264.	Комарницький Ростисл.	Молодава Дубенського, Волинь	Берлін
265.	Литвиненко Юрко	Ханконівка на Донщині	Берлін
266.	Кожевників Петро	Погулянка, Київ	Берлін
267.	Масюкевич Микола	Райчород, Київщина	Берлін
268.	Кузівна Степаня	Коломия, Галичина	Прага
269.	Лис Олекса	Руська Воля, Ярослав, Гал	Кромеріж, Морава
270.	Мудрик Андрій	Равлокома, Березів, Гал.	Кромеріж, Морава

Близші інформації і власноручні аплікації тут названих студентів на жадання кождому передасть Тов. Укр. Молодіжи в Ню Йорку, котре цею дорогою просить українську суспільність в Злучених Державах перебрати тих студентів в ласкаву опіку. Просимо зголошення присилати на адресу:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASSOCIATION
30 East Seventh Street, New York, N. Y.

ПРОЦЕС ФЕДАКА.

Четвертий день розправи проти Федака і товаришів.

На початку розправи обвинувачений **Василь Кучарський** виголосив заяву, що польський суд не має компетенції судити його, як горожанина української републики. Після того на запити предсідника відповідає спокійно та рішуче, часто у формі жарту. Признається, що на студенському зїзді мав реферат, до „Дума" належав, але про „Волю" довідався аж в тюрмі. Про замах на воєводу і начальника держави довідався аж з ґазет, а підчас замаху був у товариша Миколи Голубця. Участи в тягненню жеребів перед замахом не брав. Уважав повстанне у Східній Галичині 1921 р. неможливим. До вини не почувається і тому вернувся з села до Львова, а колиб почувався до вини, то бувби втік на Чехословаччину. Приїхавши до Львова думав навіть зайти до Кайдана на розмову, несподіваючись арештовання. Всякі балачки про повстанне, це абсурд. Співробітником ґазети „Наш Шлях" не був, бо уважав, що той орґан не є серіозним часописом.

Тут прокуартор **Ґітлер** питає, чи обвинувачений стремів до боротьби за українську державу, на що Кучабський дає відповідь: „Я боротьби завсіди бажав!"

Прокуратор питає, чи обвинувачений пропаґував боротьбу, а Кучабський відповідає:

(Сконфісковано)

Пборонець **др. Ганкевич:** Чи якби дійсно 25. вересня мало вибухнути повстанне, то ви булиб спокійно сиділи в товариша чи чекали з крісом в руці?

Кучабський: Я стояв би з крісом.

— Оборонець **др. Глушкевич** — Чи ви бажали боротьби?

Кучабський:

(Сконфісковано).

Оборонець — Чи то злочин

Кучабський. — Ні!

Дальше переслухано **Матчака,** сотника У. С. С. і С. С. По зложенню заяви і протесту проти не компетенції польського суду. Матчак признається також, що до „Кума" не належав, про „Волю" не знає нічого, Федака знає від 1920 р., коли то Федак був у штабі Петлюри в Станиславові. На студенському Зїзді мав реферат, до повстання не накликав. Всі зізнання Штика про „Волю" це плід його фантазії.

Предсідник: Ви належали до Нач. Колеґії під псевдонюм „Зазуля".

Обв.: Про Нач. Колеґію не знаю нічого, а що до „Зазулі", то Штик і поліційні комісарі вчинили це, що не вдалося, мяґам, іменно змінити мене в зазулю. Про атентат Матчак довідався на вечері „Будяка" в „Републиці". Твердить що аґітацію за повстанням у Східній Галичині провадили польські провокатори, а „Український Вістник" остерігав населенне перед ними.

Предсідник: В резолюціях зїзду говориться про збройну боротьбу.

Матчак: Кождий поневолений нарід доходить до моменту, коли повстання є конечне, але 1921 р. був за вчасний.

Дальше прочитано листи Матчака до Штика в яких говориться, що автомобіль яким мав втікати Федак після замаху, походив з штабу Тютюника і що на випадок повстання цей штаб мав допомагати.

Матчак твердить, що ті відомости він подавав на основі зізнань Штика, а штаб Тютюника навіть автомобіля ані зброї не мав. В другому листі до Штика Матчака упереджує його, що поліція і преса хоче атентатови надати большевицький характер і що міністер Скірмунт не допускає до судової розправи, щоби не компромітувати Польщі.

Обор. др. Ганкевич: Чи одинокою дорогою до здобуття держави уважається повстанне?

Обв.: Повстаннє, се лиш завершеннє розвитку народу, се третій конечний етап боротьби.

В місци вивязується довша дискусія, а споміж **суддів присяжних** паде запит: „Вам відомо, що в Галичині є партія Русинів, що не признає українського народу.

Прок. Ґіртлер: Вже нема такої партії.

Тут судді твердять, що радянська Україна зреклась Галичини в Ризі, на що **Матчак** відповідає, що большевицький окупант не має права говорити в імени Великої України, так, як Польща в імени Галичини. Риський мир, це поділ України так як мир в Андрусові.

Дальше **Матчак** подає характеристику Штика. Штик, це запальчивий але незрівноважений Неофіт, котрий мішався до всього, щоб зєднати собі довіре Українців, хоч його мати Полька. Бажаючи поповнити геройство і звернути на себе увагу, Штик при слідстві представив себе як головного орґанізатора замаху, щоби взяти відповідальність на себе за усіх.

Оборонець **др. Евин** питає: що говорив Йоффе в Ризі в справі Галичини.

Обв.: Йоффе жадав плебісциту, о польська делеґація признала, що справу Галичини вирішать міжнародні чинники, бо це справа міжнародня. Збруч не є польським кордоном.

На закінченнє вивязалась довша дискусія над українським університетом та шкільництвом, при чому прокуратор **Ґітлер** нагадував російську окупацію, а предсідник навіть жартував, що Українці і тепер женяться з Польками, на що **Матчак** відповів: „Серце не слуґа".

На салі веселість. В справі українського університету стверджено, що цей університет признаний всіми державами окрім Польщі і Франції. Українці мусіли орґанізувати тайний університет, бо на всі проби і домагання Українців, щоб їх допустити до державного університету, ректор Мах відповідав: „Жеби домаґацьсе університету, тршеба било виґраць войни. Ви войни прошеґралі, мусіцє биць покарані".

НОВИНИ НАШОГО ПИСЬМЕНСТВА.

„Літературно-Науковий Вістник". — Книжки IV, V і VI.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

У книзі про славного дириґента Артура Нікіша, яка цими днями вийшла з друку, наведено одну дуже дотепну анекдоту. Під час одного концерту в Гамбурзі, коли архестра щойно виконала „Сімфоніету" Макса Реґера, Нікіш пішов до артистичної кімнати, щоб трохи відпочити. Кругом нього зібрався натовп поклонників і поклонниць. Усі захоплено повторюють: „ах, як це було гарно! аж як ми все добре зрозуміли!"... Тут до кімнати входить професор музики Пфоль. Нікіш зустрічає його запитанням: „Ну, мій любий Пфолію, се, що Ви скажете про „Сімфоніету"? — Запитаний одповідає: „Мій дорогий майстре, я мушу Вам на жаль сказати, що я її не зрозумів". На це Нікіш: „Отже ще один, хто її не зрозумів". Пфоль: „Хто-ж той перший?" — Нікіш: „Я". Незвичайна веселість цих обох, що її не зрозуміли, незвичайний конфіз усіх инших, що її зрозуміли.

Ця анекдота дуже живо мені пригадалась при перегляді деяких творів красного письменства, уміщених в останніх книжках Л. Н. Вістника. Як той професор Пфоль, я також мушу на жаль признатися, що я тих творів не зрозумів. Не знаю, чи начальний редактор Вістника п. Дм. Донцов буде такий самий щирий, як був у наведеній анекдоті Нікіш, і чи скаже він, що він так саме тих творів не розуміє. Незалежно від того я не соромлюсь признатися, що я їх не розумію.

Почну з віршів. Минаючи твори де-яких признаних наших майстрів, як Богдан Лепкий та Петро Карманський, майже все инше — самі шаради й в кращім разі „музика майбутнього". Наші молоді поети (молоді віком чи розумом) усе пишуть якимись алеґоріями, все вбираються в якісь демонічні плащі, все не говорять, а проказують, не ходять, а виступають, а загалом — „словечка в простоті не скажуть: все з вивертом".

Ось у книжці четвертій відомий вже нам редактор празьких „Стерень" п. А. Павлюк високомилостиво подає нам уривочок „Із циклю „Дні". Чому конче: „Із циклю"? Бо, бачите, нині така мода пішла серед українських молодих поетів: Не писати поодиноких віршів, а лише цілі „Циклі". Надряпає який-небудь студент пару куценьких віршиків і вже пише на них: „Із циклю". Все-таки якось поважнійше виходить! Отож п. Павлюк переживає такі великі „Дні":

Із лона темного—народжений на-ново
Встаю—Весні і Снові—як офіра...
І спіє у полях із диким житом Слово,
Що вже сповнилась міра.

Із лона темного відроджений на муки,
Іду стежками болю в Сонми Щасних,
І знов тобі ґоріння і роспука
Моя наївна і дитинна віро ясна.

Все. Чи Ви тут зрозуміли щонебудь, читачу? Я — ні. З якого-такого „лона темного" встає п. Павлюк, куди він іде, яка тут міра сповнилась — це все загадки, все ребуси. Читайте ці рядки навиворів, з долини догори, зправа в ліво — сенс буде все той самий.

Нерозлучні сіямські близнята, Антін Павлюк і Клим Поліщук, здибались і на сторінках Л. Н. Вістника. У книжці четвертій А. Павлюк дав нам дві перлини „із циклю „Дні", а вже в книжці пятій К. Поліщук ощасливлює нас перлиною „із циклю „Еретези". Яка зворушуюча солідарність! Бракує лише взаємних присвят, та, коли справа далі так піде, то будуть і присвяти.

Про свої еротичні переживання п. Поліщук оповідає нам слідуюче:

Тихі присмерки на ґанках,
А на склі проміння сонця. —
Як безжалісно коханка
Всі порвала волоконця...
Як безжалісно розбито,
Що було в мистецьких збанках(?)!—
Кровю серця біль розлито
В тихих присмерках, по ґанках...

Нема сенсу наводити дальші дві строфкти цеї знаменитої „еротези", бо рими там такі вишукані, як „собою — мною", „мрії—надії", „тобою—тугою" і знов „збанках—ґанках"... Коли відкинути оті безглузді „збанки", то цілий вірш може сміло вважатись „пробою пера" якого-небудь ґімназіяста другої кляси, що начитався модерних поетів з української совдепії.

Перейдім до прози. Книжка пята приносить „драму-казку" п. О. Баранова „Замок". Розуміється, символічну. Бо яка-ж порядна людина пише по Метерлінку несимволічні драми? Ріжниця лише в тім, що першуліпшу Метерлінкову драму можна переказати кількома словами, а за драму п. Баранова я радо віддав би свій цілий місячний заробіток тому, хто потрафив би її переказати. Та дарма: ніхто її не перекаже, а як перекаже, то воно купи не тримати-меться. З порожнього бо не наллєш!

Книжка шеста вже приносить цілий вінок (краще було-б сказати: віник) таких, вибачайте на цім слові, творів. Маємо тут незрозумілу поему п. Юрія Липи „Цар-Дівиця", незрозумілу „містерію" (як страшно!) п. Івана Крушельницького „Мрачним шляхом" і незрозумілу „Фатаморґану" якоїсь панни (чи може панич?) Химери. Присягаюсь чим хочете, що я доложив усіх зусиль, щоб тут хоч що-небудь зрозуміти, щоб доглупатись хоч якого-небудь людського сенсу в цих витворах хоробливої чи просто недозрілої фантазії. Та марні були всі зусилля, бо знов-таки з порожнього не наллєш.

З приводу „містерії" п. І. Крушельницького дозволю ще собі одну скормну увагу. Тут і присвята вже є, але не якомунебудь приятелеви чи товаришеви по пустословію, а „Друзям У. С. С."... Це також нині стало модою серед молодих українських писарчуків (письменниками було-б забагато їх назвати, бо що-ж тоді сказали-б правдиві письменники?) — причеплювати до своїх слабеньких творів які-небудь голосні етикети. Числять вони притім на добре серце і патріотизм редакторів: коли, мовляли, не приймуть за-для змісту, то може приймуть за-для патріотичної посвяти. Тому, наприклад, Клим Поліщук присвячує своє слабеньке „Благовіщення" — „Вратам Галичанам", а п. Крушельницький свою „містерію" — „Друзям У. С. С."

Не треба казати, яка це некультурність, яке блюзнірство — трівожити великі тіні за-для своїх маленьких і поганеньких амбіцій. Коли вже це роблять „молоді" — то кому мало дано, з того мало й вимагається. Але наші редактори добре зробили-б, коли-б без жалю викреслювали червоним олівцем ті імпертинентські посвяти. Коли вони вже мають охоту чи неволю друкувати ті твори — то хай собі на здоровля друкують. Але великим тіням треба дати спокій.

Наприкінці ще кілька слів про перекладне красне письменство в Л. Н. Вістнику. Тут редактор зовсім не проявляє тої разячої симпатії до незрозумілости, як у виборі творів рідного письменства. Навпаки, тут він навіть проявляє де-який архаїзм, друкуючи твори таких „молодих" письменників, як П. Меріме (помер р. 1870), Г. Зудерман (народ. р. 1857), Бернард Шо (народ. 1856) і т. д. Можна дуже сперечатися над тим, чи такий вибір є доцільним і чи не варто було-б знайомити читачів Л. Н. Вістника з творами трохи молодших і свіжійших світових письменників — не таких молодих, як наші доморослі ґрафомани, але все молодших од Меріме та Зудермана.

Зрештою, „хто любить борщ, а хто печериці". Коли, одначе, наші смаки не годяться, то в однім, надіюсь, ми погодимося з редактором Л. Н. Вістника, а саме в тім, що переклади з кого-б вони не були, мусять бути коректні й написані доброю українською мовою. Не можна писати: „Оженитися з нею не може задля зради в подружу. Я мусіла би скаржити о зраду, бо тільки в такім разі діти (дітей?) присудять мені". Не можна також писати: „Так він стоїть, як довгий перед старим (?), із закиненим назад жовтим мов льон волоссєм"... Це — не українська мова, а січка, або, як влучно висловлюється сам п. Донцов — саламаха. Такою січкою-саламахою можуть писати безробітні панночки свою амурну кореспонденцію, але не можна нею засмічувати сторінок одинокого нашого поважного місячника.

...Наново перегортаю останні три книжки Вістника. З найбільшою пильністю знов шукаю за творами красного письменства, на яких душа і серце мотлиб відпочити. І знов, крім творів Лепкого та Карманського та де-яких порядненьких віршиків двох-трьох наших молодих („Чорне Око" М. Кураха, „Спека" Р. Купчинського), нічого путнього не знаходжу. Чи то виродилося наше красне письменство, чи то розучились наші письменники викладати свої переживання й думки віршом та прозою?...

Ні, не виродилось наше письменство й не розучились наші письменники писати. Біда лише, що чим більше ґенія має людина, тим більше й скромности вона має. І навпаки. Тому на передні місця пропихуються й продираються нездари та ґрафомани, а наші талановиті й правдиві письменники, за невеликими вімками, тихо сидять по своїх закутках і нести свої твори на суєтливий житейський базар не квапляться. А щоб не вмерти з голоду — учителюють, орудують хорами, служать у кооперативах або копаються в землиці рідній, у кого така є.

Шкода, що відновлений Л. Н. Вістник до сього часу не проявив рішучого почину в тім напрямі, щоб змінити цей некорисний стан річей. Для першої книжки він дістав нову річ Стефаника, для третьої — нову річ Кобилянської, й на тім його енергія, мабудь, вичерпалась.

Будемо сподіватись, що цей упадок енергії й брак почину — Явища лише тимчасові й скороминучі.

Берлін, 10. жовтня.

Радянин.

ДОПИСІ

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На поміч Рідній Школі.

В неділю, дня 22. октобра с. р. відбулися збори в справі заснування товариства несення помочі „Рідній Школі".

Вписані члени одноголосно згодилися на вкладку 50 ц. на місяць і добровільний даток при вступі. Гроші, зібрані що місяця, будуть висилані на руки Комітету Шкільного в Золочеві. Досі зложили слідуючі:

Із Білого Камена: Петро Базарницький 50 з., Стефан Комарянський 1.00, Осип Руцький 50 ц., Осип Юркевич 50 ц., Осип Базарницький 50 ц., Томко Витковський 50 ц., Онуфрій Лістновський 95 ц., Міля Петриця 50 ц., Анна Петриця 50 ц., Стефан Мастовик 50 ц., Павло Коницький 1.00, Семко Колодій 1.00.

Із Почат: Василь Пиндик 1.00, Василь Чучман 95 ц., Петро Гричаник 50 ц., Петро Терпляк 50 ц., Параня Дядик 50 ц., Марія Гулик 50 ц., Теодор Сюрка 50 ц.

Із Божок: Дасила Митолінський 50 ц., Осип Сернюк 50 ц., Іван Михальчишин 35 ц., Вас. Михалюк 50 ц., Іван Макаровський 95 ц., Катерина Пушкар 50 ц., Василь Тружин 50.

Із Жулич: Стефан Цюпка 50 ц., Павло Цюпка 50 ц., Кость Гнип 50 ц., Петро Підлісний 95 ц., Василь Перець 50 ц., Павло Кожух 95 ц., Яків Варшона 25 ц., Гнат Бададак 1.00, Гринько Медвідь 50 ц., Андрій Пеленський 50 ц.

Хтоби мав охоту приступити до нас хай зголошуєся до місцевого Комітету в Амстердам, Н. Й.

Осип Руцький, предс.
Стефан Цюпка, кас.
Петро Базарницький, секр.
18 Jay St., Amsterdam, N. Y.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На фонд українських інвалідів у Львові.

На хрестинах у д. Івана Рупи в Савт Рівер, Н. Дж., 22. жовтня с. р. гості при забаві зложили на фонд укр. інвалідів у Львові $8.75. Зложили слідуючі добродії: Іван Рупа, П. Чарнечи, Г. ХиХмко, Б. Буряк, С. Цімха, Н. Н. по $1.00; М. Ковтуняк 30 ц., п-ні А. Бурак і М. Козакевич по 25 ц.; Збираючий $2.05. Разом $8.75.

Гроші в сумі 8 долярів я вислав, в долярах 30. жовтня через „Песейк Нешенел Бенк & Траст Ко.", число посвідки 57968. Складаю від себе сердечну подяку згаданим добродіям, що не відмовились від так благородного діля, як поміч нашим братам, котрі не годні собі куска хліба заробити. Хотяй це виглядає маленька жертва, але коли ми при всякій забаві будем памятати за тих, котрі стратили своє здоровлє в боротьбі за волю України, то тоді таких жертв може бути сотки і тоді це буде велика жертва і велике „спасибі".

Василь Мельничук.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відозва до Родимців з повіта Броди.

Дорогі Земляки!

Прийшов до нас з краю горячий заклик, щоби дати помочи на відбудову **Української Бурси ім. М. Шашкевича в Бродах.** Нам відомо, яку опіку знаходили наші діти в цій бурсі, кілько бідних сільських хлопців виховала вона даром, або за маленькою оплатою; — нам відомо також, яку велику свідому лаву борців за свободу України поставила ця бурса, в котрій мовою скрипів рук Маркіяна словами:

...Гоним з Руси мраки тьмаві,
Разом к'світу, други жваві.

Тепер вони там потребують від нас, Брідщан, помочи матеріяльної аби могли відбудувати цей дім, знищений війною, аби могли знова виховувати наших студентів бідолахів на сторожів українського народу. Тому невідкажімся від жертви і даймо їм лепту, яку хто може. Брідщани! Покажім, що і ми потрафимо подбати про своє!

Кожда жертва буде оголошена в часописях. Датки проситься слати до „Січового Базару", 34 E. 7th St., New York, N. Y., на руки В. Цісика.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

До діла для Фонду Негайної Допомоги!

Невелика наша громада записалася досі в історії нашої еміграції як найкраще. У помічним рухови для визволення нашого народу ми робили усьо, що треба було зробити. Посилали ми протести, уряджували маніфестації, збирали національну позичку — словом бульсьмо при кождій добрій роботі із повною щирістю. Не заспалисьмо і тепер, коли треба зложити на Фонд Негайної Помочи. Приготовляємося, щоби дати свій податок гідно і чесно.

А вжеж тов. „Запорожська Січ", від. 206 У. Н. С., стояло завсіди у перших рядах. Наші члени це свідомі патріоти, які знають свій обовязок для рідного краю. Так само і два другі наші товариства „Неп. Зачатія" і „Український Сокіл" ішли цим самим шляхом, щоби дати як найбільшу підмогу для рідного краю. Можна сміло сказати, що усьо наше громадянство творило взірцеву українську кольонію, яка не у сварці, а у добрій згоді і щирій роботі добилася доброї слави між добрими людьми.

Якийсь лихий вітер заніс тут, помежи нас, темняка, агента скрентонського большевизму. Щоби добути наше довіре, він представив себе як щирого патріота, казав, що купив національний бонд, що „файтував" большевицтво у скрентонській організації, розмальовав себе як правдивого борця за народну укр. ідею.

Розуміється усі його перехвалки є найзвичайнішою, безсовісною брехнею. На ділі він є агентом провокатором, котрий заліз помежи нас на це, щоби спричинити кириню і роздор. Він мало-помалу скинув із себе маску і показався, чим він справді є. Пробує агітувати проти У. Н. С., а в користь своєї комуністично-інтернаціональної большевицької організації. Він похвалявся, що призиськав уже 5 членів, які буцім то відступили від У. Н. С. а приступили до „червоно-жовтих". Я не даю цьому віри, бо не міркую, аби хто-небудь був такий безумний та покидав рідну матір для лихої мачохи, що веде [illegible].

У. Н. Союз це наша народна кріпость; це найстарша, найсильніща і правдиво патріотична інституція. У. Н. С. не похитнувся ніколи на народнім шляху; від початку свого істнування він все прямував до одної мети, а саме, щоби згуртувати усіх Українців в Америці у свідому національну громаду. Без страху і зневіри У. Н. С. добивається не тільки добра для своїх членів, але волі і злуки для усього нашого народу. Наш головний уряд і наші члени це передові люди у кождім ділі, яке прямує до визволення України. Ніякий розумний Українець не дасть заманити себе у той табор, де українська справа ставляється як щось підрядного, де на місце патріотизму підноситься непридні, божевільні клічі. Ми бачимо, як ціле людство відживає під подихом любови для свого народу. На наших очах валяться фарисейські ідеї, що вносили отрову між дітьми одної нації. Національні прапори стручують в грязь криваві фани різунів-тиранів. Топиться корабель міжнародних розбійників.

Не пора приставати до душогубів, що вигубили і гублять міліони українського народу. Не пора дружитися з агентами нашим смертних ворогів. А пора тепер така, що треба тим ворожим наймитам показати дорогу, куди іти. Туди, де перець росте, де ворон костий не занесіть. Хай ідуть до своїх братів-дикунів, до царства нужди і темноти, де царюють Ленін, Троцький & Co. серед моря пролитої крови.

Член від. 206 У. Н. С.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ДЛЯ БРАТА.

(Оповідання)

Два рази в тиждень, у вівторок і в суботу, ходив громадський післанець з Шумлян на почту. А післанцем був сам пан присяжний, Катаєтан Мрочко. Мрочко, то був великий чоловік. Вже саме імя Каетан свідчило, що він не з простих хлопів. Його дід служив у дворі за гуменного, а прадід був органістом при костелі. Наш Каетан, памятаючи це, хоч зійшов на простого хлопа, державcя дуже „з вашеця". Приставав і своївся лише з вітом, писарем і підлісничим, а хоч був неписменний, славився мудрим чоловіком. Віт без нього не зробив і кроку, а в селі як сказав Мрочко, так і було.

За гонорами він не вбивався, але деякі були, незамітно позагортав до себе. Був присяжним, церковним провізором, посмертним оглядачем, польовим і побережником від громадського ліса, а недавно перебрав на себе уряд післанця на почту — не так задля тих мізерних дванацяти срібних річних платні, як більше задля того, що з панами в місті знався і почту дістав скоро, яка лиш була.

На той новий уряд був Мрочко незвичайно гордий.

— Бо то є — каже — нераз такі, „кавалки", що тілько пан староста, писар і ми з вітом можемо знати, а більше ніхто. От що!

Тай треба-ж було видіти його, як з тими „кавалками" вертав у село. З якою повагою держав на плечах почтарську торбу, як не хотів з ніким говорити, як по-просту не давприступити до себе.

От і тепер; субота, вечір, сонце пішло спати, люди і собі збираються, в селі починається тиша, а дорогою зміста вертає Мрочко.

В одній руці крива палиця, друга спочиває на торбі і немов стереже її. — в зубах коротка люлька. Іде Мрочко звільна, як пристало на мудрого чоловіка і заки поставить ногу, дивиться, де би її поставити. Іде попри ворота шевця і навіть не подивиться, іде попри попівство і оком не зверне; іде по при коршму і також нічого. „Шельми Жиди, могли-б що поробити" — міркує Мрочко і хоч як млоїть його в середині, не поступає. Просто — простісько іде до „громадської канцелярії", де заразом сплють і обідають віт, вітиха і вся їх родина.

Недалеко „канцелярії" школа і Мрочко мусить переходити по при шкільну браму. На брамі стоїть „вона" учителька і питає, чи нема листа від сина.

— Може і є, — відповідає Мрочко, щоби зацікавити бабу.

— Ах, мої-ж ви, — просить учителька, — мої-ж ви, пане Каєтане, та поступіть до нас, бо я дуже цікава, що він там пише, чи не хорий, борони Боже!

Але Мрочко не хоче. Каже, що мусить „Дзенніки", то не може вступати. Учителька вертає до хати без нічого, а цікавість не дає їй спокою. І якже не бути цікавою мамі на лист сина, що вчиться у школах і лишень на Великдень та на вакації приїздить до дому! Не втерпіла жінка і післала мужа.

— Іди — каже — чоловіче, до того віта та забери лист від сина! А то раз батько! Рідна дитина пише, може добре хора, або чого потрібує, а йому ані ду-ду!

— Та я нічого не знав, про ніякі листи! — боронится учитель, вдягає стареньку „оберочину" і де до віта, скулений у двоє від кашлю і від сидження „над тими дітисками в школі".

Але дістати листа не так легко.

Віта не було дома, а вітиха не хотіла видати торби зі скрині. Чекав бідний учитель, поки не прийшов віт. Прийшов віт і не було писаря. Післали по писаря. Добра година минула, заки надтягнув писар і розділив почту. Взяв батько лист від сина, похвалив, що рівно пише, тай іде. По дорозі міркує: „Що рівно, то рівно, як шнурком тягне. А літери, як циркем мірить, усі під міру. А чия в тім заслуга? Хто дав підставу?" — аж усміхнувся старий педагог, гордий із своєї праці. Але разже подумав собі: „Не знати, що він там пише? Може справді хорий? Е, чого хорий! Здоров, як риба! Будуть з нього люди! Мовляв мій батько: Я тебе, синонько, зпід стріхи та під гонту (а ти зпов свого сина зпід гонти та під бляху. Так воно й буде"! Певний світлої будуччини сина прийшов до хати.

— А давай-но, доню, світло! Лист від Влодзя, будемо читати!

Доня взялася світити лямпу. Як звичайно, хотіла обтяти гніт, але мати не дала. „Ото сестра — але! Не цікава, що рідний брат пише... Як зачнеш обтинати та обтинати, то цілий гніт зітнеш. Світи, а ти старий, — читай!"

Від невеличкої лямпи стало у хаті на стілько ясно, що видно було білі стіни з образками святих і двома полинялими фотографіями і соломяних рамцях, стіл, колись мальований, а тепер лиш а ногах з останками краски, плетену канапку, такі самі два чи три кріселка і білу, ялову шафу, біля дверей. В хаті було крайне убожество, але було чисто, порядно і біда не лізла в очі. Одинокою прикрасою бідної хати була донька господарів, пятнацяти — або шіснацятилітна, дуже гарна, з легкою тінею на сумну в глибоких, сивих очах. Цвіти, що ростуть у глухім лісі, мають подібний вигляд.

Від старих зжурених родичів падали на молоду доньку якісь дивні, таємні тіні. Такі тіні падуть від старих дерев у лісі на цвіти, що тілько-що розвивилися, бажають сонця і світла, повітря і неба.

(Конець буде).